

Kommunala pensionärsrådet (KPR)

Datum	2024-02-08
Tid	Kl. 09.00 – 12.00
Plats	Kommunhuset, mötesrum 434
Justering av protokoll	Justerare är ordförande Lisa Tynnemark och Berit Andersson.

Närvarande

Eila Nilsson	Finska föreningen
Kjell Olofsson (<i>vice ordf.</i>)	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Aagoth Lögdahl	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Inge Widén	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Lars-Erik Nyberg	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Staffan Sollén	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Berit Andersson	RPG, Riksförbundet Pensionärs Gemenskap
Maud Selinder	SKPF, Svenska kommunalpensionärers Riksförbund
Margot Falkenström	SKPF, Svenska kommunalpensionärers Riksförbund
Mona Kramer	SPF, Sveriges pensionärsförbund
Gudrun Engström	SPF, Sveriges pensionärsförbund
Margret Bergström	SPF, Sveriges pensionärsförbund
Britt-Marie Karström	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Ann Norberg	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Eva Wikman	RPG, Riksförbundet Pensionärs Gemenskap
Margoth Dahlgren	SKPF, Svenska kommunalpensionärers Riksförbund

Lisa Tynnemark (<i>ordf.</i>)	(S) kommunstyrelsen
Klara Hedin	(V) kommunstyrelsen
Kevin Sahlin	(SD) kommunstyrelsen
Robert Nordin	(KD) kommunstyrelsen
Mikael Westin	(S) kommunstyrelsen
Åsa Ulander	(S) kommunstyrelsen
Signe Weiss	(M) kommunstyrelsen
Ronja Brusell Strid	(KD) kommunstyrelsen
Caroline Grafström	kommunsekreterare

Inbjudna

Patrik Kwick	polisinspektör, polismyndigheten
Anna Molin	utredare, kommunstyrelsekontoret
Lars-Ove Johansson	direktör, vård- och omsorgsförvaltningen

Jolanta Sörebäck	verksamhetschef, vård- och omsorgsförvaltningen
Anita Bdioui	verksamhetschef, vård- och omsorgsförvaltningen
Christofer Nilsson	beredskapssamordnare, kommunstyrelsekontoret

1 Mötets öppnande

Ordförande Lisa Tynnemark öppnar mötet.

2 Val av justerare

Att jämte ordföranden justera protokollet väljs Berit Andersson.

3 Dagordning

Dagordningen godkänns med justeringen att sex övriga frågor läggs till i denna.

4 Föregående protokoll

Läggs med godkännande till handlingarna.

5 Bedrägerier mot äldre

Polisinspektör **Patrik Kvick** arbetar med brottförebyggande arbete. Han berättar att bedrägerier mot äldre ökar mycket. Äldre är särskilt sårbara för vissa brott, där kriminella utnyttjar både fysisk svaghet och bristande digitala kunskaper. Äldre generationen litar också på andra människor i högre grad. Polisen har riktade informationsinsatser till målgruppen och besöker bland annat äldreboenden, idrottsföreningar och pensionärsföreningar och har även tagit fram informationsvykort till alla över 70 år. 2023 anmäldes 1,5 miljoner brott och av dessa är 23% bedrägerier av olika slag. Bedragarna är experter på sina områden och det handlar om grov, organiserad kriminalitet som omsätter över 6 miljarder kronor per år. Mörkertalet är dock stort då många av dessa brott aldrig anmäls.

Bedrägerier mot äldre genomförs ofta genom att bedragaren ringer upp det tilltänkta offret och försöker lura denne genom att utge sig vara någon annan, t ex polispersonal, sjukvårdspersonal eller banktjänsteman. Bedrägerier via falska telefonsamtal ökar kraftigt och många förlorar sina pengar genom att de luras att lämna ut kortuppgifter och koder eller logga in med BankID på sin bank. Bedragarna använder ofta social manipulation för att få personer att lämna över uppgifter till dem. Andra exempel på bedrägerier är sk. romansbedrägerier och investeringsbedrägerier där man bearbetar offret under lång tid för att få dem att t ex överföra pengar.

Patrik berättar om ett antal exempel på bedrägerier från verkligheten. Han uppmanar att lägga på luren om man blir osäker på vem som ringer och att aldrig klicka på länkar som kommer via e-post eller sms, om man inte känner igen avsändaren.

Förutom ekonomiska konsekvenser kan bedrägerier även skapa skamkänslor hos den utsatta som känner sig dum av att ha blivit lurad. Den som blir drabbad ska alltid polisanmäla. Det är också bra att prata med någon i sin närhet om vad man har råkat ut för. Tyvärr är det svårlösta brott och bedragarna arbetar över hela världen. I Medelpad sjunker bedrägerierna något vilket är positivt.

6 Sundsvallsförslaget

Utredare **Anna Molin** och kommunsekreterare **Caroline Grafström** informerar om E-förslag (Sundsvallsförslaget) kommunen sjösatte i november 2023. Sundsvallsförslaget är en del av kommunens modell för medborgardialog, beslutad av kommunfullmäktige. Syftet är att fånga bra initiativ från Sundsvallsborna på ett mer systematiskt sätt och föra upp frågor på den politiska agendan. Det finns ingen åldersgräns för att lämna förslag men de behöver ligga inom områden som kommunen ansvarar för och kan besluta om.

För att lämna förslag loggar man in med e-legitimation på Sundsvallsförslaget på kommunens hemsida. Sedan berättar man om sitt förslag i formuläret, och kan även bifoga filer som hjälper till att beskriva det. Saknar man e-legitimation eller inte kan använda e-tjänsten av annan anledning finns det möjlighet att kontakta kommunens kundtjänst för att få hjälp. Medarbetare på kundtjänst kommer sedan stämma av mot en checklista samt med berörd förvaltning om inlämnat förslag kan publiceras på hemsidan för omröstning. De undersöker då om förslaget har behandlats tidigare eller om det är något som kommunen redan gör. Om förslaget publiceras kan folkbokförda Sundsvallsbor rösta på det via inloggning med E-legitimation. Får förslaget minst 150 röster under 90 dagar skickas det vidare för hantering hos nämnd eller bolag. Genom hela processen är det viktigt att kommunicera med förslagslämnaren så att denne får tydlig information om vad som händer närmast med förslaget. Caroline avslutar med att visa hur man hittar mer information om Sundsvallsförslag på hemsidan.

7 Vård- och omsorgsförvaltningen informerar

Verksamhetschef **Jolanta Sörebäck** informerar om antal boendeplatser och hur det ser ut framöver. I kommunen finns det 20 kommunala äldreboenden. De finns i alla områden i kommunen. Det minsta boendet har 17 platser och det största boendet har 160 platser. Totalt finns det 906 äldreboendeplatser varav 500 är demensplatser. Även vid somatiska platser kan det vara personer som har utvecklat demenssymptom när de har bott på boendet ett tag. Det finns 406 platser för somatisk vård och av dessa används 18 till växelvård och korttidsvård och 5 platser till anhörigstöd. Då kan anhöriga boka avlösning utan behovsprövning för den vårdbehövande i upp till 14 dygn. 48 korttidsplatser tillhör hälso- och sjukvård och de finns på Lindgården. Om det tillskapas fler äldreboendeplatser kommer fler personer inte behöva vara kvar på korttidsplatser. Kedjan fungerar tyvärr inte riktigt nu då det finns ett underskott på boendeplatser. Det behövs också fler växelvårdsplatser vars syfte är att hjälpa anhöriga så att vårdbehövande kan bo kvar hemma längre.

Befolkningsprognosen för gruppen 80+ visar att den kommer öka med mer än 1300 personer fram till 2030. Därför behöver kommunen tillskapa fler boendeplatser fram tills dess. Nuläge gällande antal köande till äldreboendeplats: somatisk vård 15 personer, demensvård 73 personer och växelvård 11 personer. Under perioden november 2022–2023 var det 393 st beslut om bifall till äldreboendeplats. 189 beslut av dessa har ej kunnat verkställas under tre månader vilket bl a leder till ett behov av att förstärka hemtjänsten.

Fråga ställs om hur prioritering görs bland dem som ansökt om plats på boenden. *Jolanta svarar* att de som har största behov prioriteras framför tid i kön.

Jolanta beskriver behovet av äldreboendeplatser de närmaste fyra åren. Solhagas utbyggnad uppskattas vara klar i september 2024. Där är det oklart än hur platserna ska fördelas mellan demens och somatiska. En enhet blir specialiserad på växelvård. Kristinelund behöver byggas om och renoveras. Det ska tillskapas lägenheter men är inte klart vilken inriktning. På Alnö behövs fler äldreboendeplatser och där görs en lokaliseringsutredning. Centrala Sundsvall behöver få 100 nya platser fram till 2030. I Matfors ska platserna utökas men det blir en mindre satsning.

Verksamhetschef **Anita Bdioui** informerar om digitala matinköp. Ca 600 personer har beslut om hemtjänstinsats för mat- och varuinköp. Inköpen har tidigare gått till så att personalen gör matlista tillsammans med kunden och sedan åker de och gör inköpen i butik. Den äldre har då inte möjlighet att se produkterna som inhandlas. Oftast görs samma inköp varje vecka och ibland finns inte exakt den vara som man vill ha och då är det ibland svårt att hitta andra alternativ på plats. Förvaltningen vill öka delaktigheten och resurseffektiviteten kopplat till inköpen och gör nu en satsning på digitala inköp. Man har haft en träff med flera handlare för att beskriva tänkt upplägg och se hur intresset är bland dem att ingå i urvalet av butiker. Flertalet av dem är positiva till upplägget och vissa butiker är mer på än andra. Även små butiker på landsbygden är intresserade. Förvaltningen har uppmanat butikerna att ta bort plockavgifter och fakturaavgifter som de normalt tar ut vid digitala inköp.

De digitala inköpen går till så att kunden får hjälp av hemtjänstpersonalen att via surfplattor ta del av det varuutbud som finns butikernas hemsida och då även kunna se om det finns extrapriser som kan vara intressanta. Kunden väljer exakt de varor man vill ha och sedan läggs beställningen. Två gånger i veckan hämtas varorna i butikerna och levereras till den enskilde.

Försöksperioden blir i Nackstas hemtjänstområdet och 20 personer har gett samtycken till digitala inköp. Kommunen tar inte på sig något ekonomiskt ansvar utöver personal som hanterar inköpen. Förhoppningen är att digitala inköp blir en kvalitetshöjare för kunderna. När kunden får se hela utbudet öppnas möjligheten för att samtidigt handla annat som butiken har i sitt sortiment, inte bara mat. Extrapriser kan leda till omväxling i de varor man köper och att få se hela utbudet kan även ge inspiration till större variation av maträtter.

Fråga ställs om detta kommer leda till en utökning av servicepersonal. *Anita svarar* att just den personalgruppen har man planerat att utöka oberoende av detta. Förvaltningen gör nu en översyn över vilka verksamheter som har behov av servicepersonal.

Anita informerar vidare om det nu är möjligt att servera alkohol på äldreboenden tack vare ändrad lagstiftning. Förvaltningen har tagit fram en rutin för servering av alkohol. Alkoholen betalar den enskilde personen själv via faktura och inköpen sker via den vanliga hanteringen för den boende. Alkoholhaltiga drycker kan serveras i samband med måltider i allmänna lokaler vid högtider, under ordnade former. I övrigt finns det möjlighet att dricka alkohol i egen lägenhet. Sjukdomar och demens kan påverka om det är lämpligt med alkohol och dialog måste föras med sjuksköterska. Det finns även strikt regelverk för egenkontroller.

Förvaltningsdirektör **Lars-Ove Johansson** informerar om kommunala satsningar på undersköterskor. En del av denna satsning är att införa den nya personalkategorin servicepersonal för att undersköterskorna ska kunna fokusera på omvårdnad. Varje verksamhet måste se över behovet av servicepersonal. En del i den nationella satsningen Äldreomsorgslyftet är att personal får utbilda sig på betald arbetstid. Synen på arbetstid och scheman förändras och nya arbetstidskrav påverkar både arbete och fritid för personalen och det därför viktigt att hitta lösningar som är bra både för personal, arbetsgivare och verksamheten för att öka attraktiviteten. En satsning som förvaltningen också testat under 2024 är att personal får ta körkort på arbetstid inom hemtjänsten. En större satsning görs för att få fler vikarier så att personalen får vara ledig under sommaren. Kommunen erbjuder träningskort på gym om man arbetar minst 5 veckor och en extrautbetalning på 5000 kr om man arbetar i minst 10 veckor. Information går ut via olika medier och målet är att få 200 ansökningar.

Fråga ställs om det satsas på språkutbildning. *Lars-Ove svarar* att det finns språkbud ute i verksamheterna men att de tyvärr inte är tillräckligt många. Det finns också spännande innovationer att via AI arbeta med språkutveckling. Det högt ställda målet är 100% ska ha gått utbildning.

8 Kommunens krisberedskap

Beredskapssamordnare **Christofer Nilsson** inleder med att beskriva bakgrunden till den ökade krisberedskapen. Sverige återupptog totalförvarsplaneringen 2015 vilket grundade sig i den försämrade omvärldssituationen med bl a Rysslands militära upprustning. Detta har varit en långdragen process i den ryska politiken med kriget i Georgien 2008 och annektering av Krimhalvön 2014. Försvarsberedningen har presenterat en rad rapporter som visar på det försämrade säkerhetspolitiska läget. Nu krävs en kraftsamling då vi behöver ta höjd för det som ger mest allvarliga konsekvenser för samhället. Det ska kommunen ha med sig i all planering framöver.

Hur arbetar Sundsvalls kommun med beredskap? Ansvaret sträcker sig till att kommunen som myndighet även under kris ska göra det vi brukar. De medborgare som vi vanligtvis hjälper ska vi även hjälpa under kris. Det finns mycket kommunen behöver göra men inga extra medel för att göra det. Därför är det viktigt att säkerställa att det finns resurser och pengar till krisberedskap. Under många år har det civila försvaret nedrustats och nu är det hög tid att börja bygga upp detta igen.

Nuvarande krisplanering fokuserar på att säkerställa sk. nödvatten och styrel och där är olika kommunala bolag involverade i att hitta lösningar. Krisledningsplaner ska tas fram. Förvaltningarna måste kunna klara sig själva under en större kris och inte bara lita på att det finns el eller vatten. Det måste alltså finnas en ”plan b och c”. Kommunen håller på att bygga upp en krigsorganisation i vilken utsedda funktioner och medarbetare kommer krigsplaceras. Utbildning av medarbetare sker löpande för att få till en kulturell förändring och ett annat tankesätt kopplat till risk för större kris och krig i Sverige. Ett krishanteringsråd har startats och samarbete med näringsliv, frivilligrupper, Svenska kyrkan och Röda Korset håller på att byggas upp. Kommunen ska även upprätta Trygghetspunkter, vilket är mötesplatser dit människor kan vända sig vid större kriser i samhället för att få information om läget.

Råd till privatpersoner är att börja planera, lyssna på myndigheter och vara källkritisk. Vi har tillit till våra myndigheter i Sverige men det pågår ständigt påverkanskampanjer för att försvaga den tilliten. Privatpersoner förväntas klara sig i 7 dagar oavsett årstid så det är viktigt att preppa för minst en vecka. Slutlig uppmaning: Underskatta inte allvaret. Det är okej att känna oro men låt dig inte drabbas av panik. Börja planera redan idag.

Fråga ställs om antal skyddsrum. Christofer svarar att det finns inte så många som det borde finnas men de är strategiskt utplacerade där det anses finnas mest behov. Man är inte anvisad till något särskilt skyddsrum utan då behov uppstår tar man sig till det som är närmast. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har en karta över skyddsrum. Det finns även andra lämpliga lokaler som inte är klassade som skyddsrum t ex parkeringsgarage.

9 Övriga frågor

Studiebesök äldreboenden

Det har inkommit önskemål från pensionärsrepresentanterna om att återuppta rådets studiebesök på äldreboenden. Ordförande Lisa tar med sig frågan och återkommer vid nästa KPR-sammanträde om detta.

Samtal mellan äldre och unga

En ledamot lyfter fråga om hur man arbetar för att motverka ensamhet hos äldre i kommunen. Hon tar upp exempel då unga volontärer träffar äldre på boenden för samtal och studerande som bor i samma hus som äldreboenden och som får reducerad hyra genom att umgås med de äldre. Mikael Westin tycker att exemplen är intressanta och berättar att kommunen hitintills främst har fokuserat på frågan i arbetet med volontärer och via Träffpunkterna. Förvaltningen ska göra en utredning för att titta på hur man kan trygga den verksamheten.

Broddar för äldre

En ledamot tar upp fråga gällande om kommunen har övervägt att införa gratis broddar för äldre för att förebygga fallskador utomhus. Det finns kommuner erbjuder detta. Ordförande Lisa informerar om att frågan har hanterats via en motion 2020 som rådet lämnade synpunkter på. Motionen avslogs i fullmäktige och sedan dess har frågan inte aktualiserats.

Fixaren

Fråga ställs om tjänsten "Fixaren" planeras att införas igen. Fixaren var behjälplig med olika praktiska sysslor som att t ex sätta upp gardinstänger eller borra hål i väggar för att minska fallolyckor och var troligen en arbetsmarknadsåtgärd. Tjänsten har inte funnits på ett antal år och varken ordförande Lisa eller Mikael Westin har någon kännedom om den planeras att införas igen. De undersöker frågan och återkommer till rådet.

Hjälpmedelsavgifter

Kopplat till tidigare utskickat material ställs en fråga om hjälpmedelsavgifter för de hjälpmedel som man redan har hemma. Mikael Westin förklarar kortfattat hur avgifterna fungerar gällande detta.

Tvättmaskiner på boenden

En ledamot tar upp fråga angående att tvättmaskiner på äldreboenden är för små för den stora mängd tvätt som hanteras varje dag. På vissa boenden är de till och med mindre än de maskiner som privatpersoner har hemma. Lars-Ove Johansson och Jolanta Sörebäck tar med sig frågan och undersöker närmare vilka boenden det kan röra sig om och om åtgärder som behöver tas gällande detta.

Justeras:

Lisa Tynnemark (S)
Ordförande

Berit Andersson
Justerare

Caroline Grafström
Sekreterare